ΜΙΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Προδομένη νεολαία

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

2.- Κλῖμα καχεξίας καί συντηρητισμοῦ

ΓΙΑΝΝΕΝΑ. Ἰανουάριος.

ΒΡΕΧΕΙ δυνατά ὅλο τό πρωΐ. «Ἐπί τέλους», φωνάζει εὐχαριστημένη ὅπως πρέχουμε νά προφυλαχτοῦμε κάπω ἀπό τό στέγαστρο. «Θά χαλάσουν ὅλα τά κυριακάτικα σχέδια τῶν μικροαστῶν. Φτάνει νά κρατήσῃ». Γελάει καί χαίρεται, ἐνῶ ἡ βροχή φτάνει καί στό δικό μας πραπεζάκι κάπω ἀπ' τό στέγαστρο. Μπαίνουμε κι' ἐμεῖς μέσα στό ζαχαροπλαστεῖο.

● ΜΟΝΟ τά σχέδια τῶν φιλάθλων δέν χαλάνε. Ἔχουν ξεκινήσει ἀπό νωρίς γιά τήν Ἄρτα, γιά τό μεγάλο ντέρμπυ. Οἱ νεαροί πού φώναζαν ὅλο τό δράδυ ρυθμικά στούς δρόμους, «Ἄρτα εἶσαι γκάμενα», ἔφυγαν μέ τά λεωφορεῖα, τά πούλμαν καί τά Ι.Χ. Τό δραδάκι θά γυρίσουν χαμένοι, δρεγμένοι καί δαρμένοι κι' ὅλη ἡ πόλη θά ἔχῃ νά λέῃ γιά τό σφαγιασμό τῆς ὁμάδας. Ὁ Μπάμπης θάναι εὐχαριστημένος, σκέφτομαι, καθώς καπεδαίνουμε τά σκαλιά γιά τό ὑπόγειο διαμέρισμά της.

● ΔΩΜΑΤΙΑ ἕνα, παράθυρα κανένα, ψηλά μόνο μιά σχάρα στό πεζοδρόμιο, κουζίνα, τουαλέττα χωρίς μπανιέρα, μέ ντούζ, ἐνοίκιο χίλιες. Κρεβάτι, ὑφαντό στόν τοῖχο, μερικές φωτογραφίες καί τρεῖς πίνακες μέ πινέζες πάνω ἀπό τό ὑφαντό.

● ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ μεπακιωοῦνται ἀπό τίς καρέκλες στό πάτωμα, πλάϊ στ' ἄλλα. Μέσα στόν κυκεῶνα τῆς κουζίνας ἀνακαλύπτει δυό φλιτζάνια γιά τούς καφέδες. Κάνει κρύο. Τρίδει τά χέρια της, γιά νά ζεσταθῇ.

● «ΔΕΝ ἄναψαν ἀκόμη τό καλοριφέρ κι' ἔχω πληρώσει τό πετρέλαιο. Ξυλιάζεις ἐδῶ μέσα».

● ΕΥΤΥΧΩΣ μέ τόν καφέ κάτι γίνεται. Μετατοπίζω τό ξυπνητήρι ἀπ' τό τραπεζάκι, ἀλλά ὁ χτύπος του θά συνοδεύῃ ὅλη μας τή συζήτηση πού ἄρχισε νά καταγράφεται στό μαγνητόφωνο.

— Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τούς φοιτητές. Μίλησέ μου γιά τή ζωή τους ἐδῶ, γιά τή στάση τους ἀπέναντι στό Πανεπιστήμιο...

— Τά παιδιά προέρχονται ἀπό τίς γύρω περιοχές καί καταλαδαίνεις ὅτι τά ἐνδιαφέροντά τους ἦταν ἀρχικά περιορισμένα. Ὅταν ἦρθαν ἐδῶ, δέν δρῆκαν καί τίποτα νά τά ἐνισχύσῃ, νά τά δοηθήσῃ. Ὁπότε ἐπικρατεῖ ἕνα κλῖμα μᾶλλον συντηρητικό καί ἀπό μιά ἄποψη ἀπαράδεκτο. Εἰλικρινά, οἱ φοιτητές δέν διαφέρουν σέ τίποτα στίς ἀντιλήψεις ἀπό τούς κατοίκους. Δέν εἶναι οὔτε κἀν κάστα, ὡς πρός αὐτό τό θέμα. Καλά, τό ἐπίμαχο σεξουαλικό πάντα... Κι' αὐτό τό συντηρητικό κλῖμα ἔχει ἐπιπτώσεις καί στήν κοινωνική τους συνείδηση, δέν ὑπάρχει. Εἶναι ἕνα μικρό ποσοστό φοιτητῶν πού ἐνδιαφέρονται ἄμεσα γι' αὐτά τά πράγματα.

— Γιά ποιά ἐνδιαφέρονται; Γιά τή θέσῃ τους στό Πανεπιστήμιο, γιά τίς συνθῆκες σπουδῶν τους, γιά ποιό πράγμα;

— Γιά τή θέσῃ τους μέσα στό Πανεπιστήμιο. Γιά τό γενικότερο χῶρο, γιά τή θέσῃ τους στόν ἑλληνικό καί τό διεθνή χῶρο, δέν τούς ἐνδιαφέρει.

— Τί κλῖμα ἐπικρατεῖ μέσα στό Πανεπιστήμιο;

— Βασικά ἐπικρατεῖ ἕνα μᾶλλον ζεστό κλῖμα, ἀπό τήν ἄποψη τῶν σχέσεων μεταξύ μας καί τῶν σχέσεων μέ τούς καθηγητές. Εἴμαστε λίγοι καί μποροῦμε νά ἐρχόμαστε σέ ἐπαφή, ὁ ἕνας ξέρει τόν ἄλλο. Αὐτό εἶναι καλό κι' ἀποδείχνεται ἀποτελεσματικό, ὅταν πρόκειται γιά μιά συγκεκριμένη περίπτωση. Πάντως, τόσα χρόνια, ἔχω τέσσερα χρόνια ἐδῶ πέρα, δέν νομίζω ὅτι τελικά ἔχει προκύψει κάτι καλό ἀπ' αὐτή τήν ἐπαφή, σ' αὐτό τό περιθώριο ἔστω πού μᾶς δίνεται. Τώρα δέδαια, δέν νομίζω ὅτι γι' αὐτό φταίμε ἀποκλειστικά ἐμεῖς μόνο. Φταίει ὁ χῶρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπρόσφορος, ἔτσι ἡ ἀλλιῶς. Ἴσως νά ἔλειψε καί ἡ πρωτοδουλία ἀπό μερικούς φοιτητές, ἀπό καθηγητές κι' ἀκόμη ἀπό παράγοντες τῶν Ἰωαννίνων.

— Οἱ σχέσεις σας μέ τήν πόλη καί τούς κατοίκους, ποιές εἶναι;

— Ζοῦμε μᾶλλον ἀπομονωμένοι ἀπό τήν πόλη.

ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ

— Ποιός φταίει γι' αὐτό;

— Πιστεύω πώς φταίει ἡ πόλη, ὁ καθένας πού ἔρχεται ἐδῶ γιά πρώτη φορά τό δλέπει, τό κλῖμα εἶναι ἐχθρικό ἀπέναντί μας. Ὄχι οἱ ἄνθρωποι, μᾶλλον ἡ νοοτροπία τους εἶναι ἐχθρική στή δική μας, κάπως ἔτσι. Ἔχει ἐπικρατήσει ἕνα κλῖμα συντηρητικό ἀπέναντί μας.

— Τό Πανεπιστήμιο, δέν δοήθησε νά δημιουργηθῇ κάτι ἄλλο; Κατ' ἀρχήν, εἶναι τό Πανεπιστήμιο ἕνα πνευματικό κέντρο στήν πόλη;

— Δέδαια, εἶναι ἔτσι κι' ἀλλιῶς, ἴσως γιατί δέν ὑπάρχει καί τίποτε ἄλλο. Ἀλλά τό θέμα εἶναι ὅτι κάτι τέτοιο μπορεῖ νά εἶναι μόνο γιά μιά περιορισμένη ὁμάδα ἀνθρώπων. Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη, πλατύτερη ἐπαφή μέ τούς ντόπιους. Ἐκδηλώσεις πού θά μποροῦσαν νά πάρουν μαζί μέρος, εἶναι καμμιά διάλεξη, πού δέν τήν κάνει τό Πανεπιστήμιο καί πού σμίγουν φοιτητές μέ ἄλλους, ἡ καμμιά ἔκθεση φοιτητῶν πού θά τήν ἐπισκεφδοῦν καί ἄλλοι. Μέχρι καί ἡ Λέσχη πέρσι ἦταν μόνο γιά φοιτητές;

— Ποιά Λέσχη;

— Ἡ κινηματογραφική. Ναί, πιστεύω ὅτι ὀργανικά δέν ἔχουμε δεθῆ ἐδῶ πέρα. Καθένας ἀντιμετωπίζει προδλήματα πού ξεκινάνε ἀπό τό σπίτι καί τή σπιτονοικυρά καί φτάνουνε στά ἐντελῶς προσωπικά του.

— Ἄς δοῦμε κάτι ἄλλο. Ἐσεῖς τί ξέρετε γιά τήν πόλη;

— Ὄχι καί πολλά. Βασικά ξέρουμε ὅτι τελευταῖα ἔχει πάρει αὐτή τήν ἐξέλιξη καί μπορεῖ ὁ καθένας μας νά παρακολουθήσῃ τίς διαφορές ἀπό τόν πρώτο καιρό πού ἤταν ἐδῶ. Τό Πανεπιστήμιο τῆς ἔδωσε πάντως πολλά πράγματα.

— Ἀπό ποιά ἄποψη σᾶς ἔχει ἀπασχολήσει ἡ πόλη;

— Μᾶς ἀπασχολεῖ ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἡ ζωή εἶναι ἀκριδή ἐδῶ πέρα. Ὅλα εἶναι ἀκριδά κι' ἀπό τήν ἄλλη μεριά δέν μᾶς προσφέρει καί τίποτα σπουδαῖο, σάν διασκέδαση ἄς ποῦμε, ὅποιον τόν ἐνδιαφέρει. Δέν ἔχω προσωπική ἐμπειρία, ἀλλά ξέρω πάντως ὅτι δέν παρατηρεῖται ἰδιαίτερη κίνηση.

— Τό Πανεπιστήμιο τώρα, τί σᾶς προσφέρει;

— Ὑπάρχει ἕνα μικρό κτίριο μέσα στό ὁποῖο δρισκόμαστε...

— Αὐτό εἶναι ὅλο; Δέν σᾶς προσφέρει τίποτε ἄλλο στή ζωή σας;

— Ἀντικειμενικά, δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο. Ἴσως μόνο ὅτι συντελεῖ στό νά εἴμαστε κάπως δεμένοι, νά δρισκόμαστε σέ κάποια ἐπαφή.

— Τίποτε ἄλλο;

— Βασικά ὄχι, ἀλλά ἐπειδή ἀκριδῶς δέν ὑπάρχει οὔτε ἀπό τήν πλευρά τοῦ Πανεπιστημίου, οὔτε καί ἀπό τήν πλευρά τῆς πόλης τίποτε ἄλλο, τόν περισσότερο χρόνο μας τόν ξοδεύουμε μέσα στό Πανεπιστήμιο. Ἄν δέν ἔχουμε μάθημα, δρισκόμαστε στό προαύλιο κι' ἔτσι, ξέρω γώ, ἀντιμετωπίζουμε αὐτή τή στειρότητα τή γενικώτερη τοῦ χώρου.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

— Πότε ἤρθες ἐδῶ;

— Τό 1969.

— Ἡ θέση τῆς φοιτήτριας στήν πόλη καί τό Πανεπιστήμιο, ποιά εἶναι;

— Σ' ἕνα ἀρκετό ποσοστό, ἡ ζωή τῶν κοριτσιῶν ἐδῶ πέρα εἶναι ἡ προέκταση τῆς ζωῆς πού ἔκαναν στόν τόπο τους, σ' ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐπαρχία. Πιστεύω ὅτι κινοῦνται μέ τό ἴδιο πνεῦμα, ἐντελῶς μικροαστικά, μοῦ φαίνεται. Βλέπεις τίς φοιτήτριες σάν περιπτεράκια, ἄς ποῦμε, στή γωνία. Πηγαινοέρχονται, δέν ὑπάρχει οὔτε κἀν ἐκείνη ἡ ἄνεση νά πλησιάσῃς τόν ἄλλο, μόνο καί μόνο ἐπειδή εἶναι συμφοιτητής σου. Εἶναι τό μεγαλύτερο ποσοστό. Ὑπάρχει ἕνας διαχωρισμός ἀνάμεσα στό φοιτητή καί τή φοιτήτρια. Καλά, τώρα δέδαια, αὐτό ἰσχύει καί γενικώτερα στόν ἑλληνικό χῶρο, ἀλλά εἶναι οἱ ἴδιες φοδισμένες κινήσεις ἐκείνων, ξέρω γώ, τῶν πολύ συνηθισμένων κοριτσιῶν.

— Δέν δημιουργοῦνται σχέσεις;

— Πῶς, δημιουργοῦνται. Καί εἶναι πολύ γνωστές, πολύ συχνές μᾶλλον, οἱ μόνιμες σχέσεις. Θυμάμαι φοιτητές ἀπό τό πρῶτο ἔτος πού δρίσκονται ἀκόμη μαζί. Τελικά, ἀπ' ὅ,τι ἔχω διαπιστώσει συζητώντας μέ τά παιδιά, εἶναι λίγο - πολύ ἕνας συμδιδασμός. Ξέρεις, νά, εἶναι ἕνας δεσμός γιά νά μήν ὑπάρξῃ ἄλλος. Ἔπειτα, οἱ ἐμπειρίες πού φέρνουμε ἀπό τό χῶρο μας εἶναι ἐλάχιστες. Ἡ κοπέλλα ἐδῶ ἀποκτᾶ μερικά θετικά στοιχεία, ἀλλά τελικά δέν δρίσκει τό δρόμο της. Ὑπάρχουν δυό στάσεις γιά τήν κοπέλλα. Ἡ ἐπίπεδη καί ἡ πιό τό ἄλλο φῦλο, μιά μικρή ἀλλαγή. Ἀλλά κι' αὐτό, αὐτή τήν ἀλλαγή, θά πρέπει κάπως νά τό μπαλώσῃ, κάπως νά τό φτιάξῃ.

— Ποῦ τοποθετεῖς τά προδλήματά σου στίς σχέσεις σου μέ τούς συμφοιτητές σου;

— Αὐτό πού κάνει πιό πολύ ἐντύπωση καί πού μοῦ δημιουργεῖ μᾶλλον τά περισσότερα προδλήματα, εἶναι ἡ ἔλλειψη κοινωνικῆς συνείδησης καί τοῦ τέτοιου ἐνδιαφέροντος. Ἄς γίνω σαφέστερη. Παρουσιάζεται μιά τρομερή ἀδυναμία νά τοποθετηθῇ ἕνα σημερινό γεγονός μέσα σ' ἕνα εὐρύτερο πλαίσιο καί νά γίνῃ ὁ συσχετισμός του. Βλέπουν τά πράγματα ἐντελῶς ξεκομμένα: αὐτό εἰν' αὐτό καί τίποτ' ἄλλο, δέν ἔχει καμένα δεσμό μέ ὁ,τιδήποτε. Καί καλά, ὅταν δέν ἀνακινοῦνται αὐτά τά θέματα, εἶναι φυσικό. Κανένας δέν ἔχει τό θάρρος, ξέρω γώ, νά τ' ἀνακινήσῃ. Εἶναι σεδαστό. Ἀλλά, κι' ὅπαν ἀνακινοῦνται δλέπεις ὅτι ἀπορεῖ, πῶς μπορεῖ αὐτό νά ἔχῃ δεσμό μέ τό ἄλλο. Κύτταξε, ἔχω διαπιστώσει ὅτι ὅλα τά παιδιά, δέν ὑπάρχει ἀμφιδολία, στήν ἄρνηση συμφωνοῦν, ἐν τάξει. Ἀπό κεῖ καί πέρα, θέση δέν δλέπω, δέν ὑπάρχει.

— Αὐτό ὀφείλεται σ' ἕνα φόδο γιά πιθανές συνέπειες, ἤ εἶναι τέτοια ἡ συμπεριφορά τους;

— Αὐτό, ποιός τό ἐπιδιώκει κυρίως;

— Πιστεύω καί οἱ δύο, γιατί οἱ μέν φοιτήτριες διαστάζουν, τέλος πάντων, νά κρατήσουν μιά στάσῃ κάπως δυναμική, οἱ δέ φοιτητές πάντα ἐκτιμοῦν, ἕνα μεγάλο ποσοστό ἀπό αὐτούς πού ξέρω, πάντα προτιμοῦν τά κορίτσια τά πιό σεμνά, ὑποτίθεται. Σέ σημεῖο πού μιά γραμμή, ὄχι πιό δυναμική, αὐτά εἶναι δλακεῖες, πιό καθαρή ἄς ποῦμε, μέσα σ' αὐτό τό χῶρο, ξενίζει καί πολλές φορές προκαλεῖ ἐχθρική διάθεση. Ἄς ποῦμε, γίνεσαι ἀμέσως κάτι ξεχωριστό, ἔτσι κι' ἀποφασίσεις νά πραδήξῃς τό δρόμο σου. Κάτι ξεχωριστό, πού δέν ἔχει πλευρές νά τ' ἀγγίξῃ κανένας. Ἔχω συναντήσει περιπτώσεις ἀνάμεσα σέ ζευγάρια στό ἐπίπεδο τοῦ πατέρα καί τῆς μάνας μου, ἀκόμη χειρότερα, μόνο πού αὐτοί τουλάχιστον δέν λένε καί τίποτα.

— Αὐτό ἐνοχλεῖ ἤ περνάει ἀπαρατήρητο;

— Ὅταν εἶχα ἔρθει, αὐτό τό κλῖμα μέ εἶχε πειράξει πολύ. Ξέρω ὅτι καί σέ ἄλλα παιδιά ἔχει δημιουργήσει μεγάλα προδλήματα ἐσωτερικά.

— Μιά κοπέλλα, ἐγκαταλείπει τόν ἐπίσημο δεσμό της, ἄς ποῦμε, γιά νά πάῃ μέ κάποιον ἄλλο;

— Συνήθως δέν γίνεται. Ὅταν τόν ἐγκαταλείπῃ, δημιουργεῖται θέμα.

— Συνήθως, γιατί δέν τόν ἐγκαταλείπει;

— Πρῶτα - πρῶτα, φεύγει ἀπό πορνεία, ὑγιές μέτρο δέν ὑπάρχει γιά μιά νέα κοπέλλα. Λοιπόν, καταλαδαίνεις τώρα.

ΔΥΣΠΙΣΤΙΑ

— Οἱ φοιτητές τώρα, τί ἐμπειρίες ἔχουν ὅταν ἔρχωνται στό Πανεπιστήμιο;

— Μιλώντας πάντα γιά τόν κύριο ὄγκο τῶν φοιτητῶν, πού νομίζω ὅτι σ' ἐνδιαφέρει καί περισσότερο, ἔχουν συνήθως ἐμπειρίες ἐπαρχίας, σοῦ εἶπα ὅτι ἔχουν ὅλοι. Πάρα πολλοί, ἔχουν θρησκευτικές ἐμπειρίες, ὄχι μονάχα ἐμπειρίες, ζοῦν σέ θρησκευτικό κλῖμα. Πιό γενικά, ὑφίσταται θέμα Θεοῦ μέσα στόν πανεπιστημιακό χῶρο, κι' αὐτό ὄχι μέ μιά καθαρότητα, πῶς τό λένε, ἀλλά μέσα ἀπό τό δαίδαλο τῆς ἐκκλησίας, καταλαδαίνεις; Θέμα ἐκκλησίας, τελικά, αὐτό τό μέρος. Καί πάντα, σχεδόν πάντα, δέν ἔχουν κοινωνική συνείδηση. Εἶναι ἕνα ἄλλο ποσοστό παιδιῶν, μικρό ποσοστό, πού προέρχεται ἀπό κάπου ἀλλοῦ, πού ἦρδε σέ ἐπαφή μέ ἄλλα πράγματα, κι' αὐτό τό ποσοστό, αὐτόματα ἐντελῶς, χωρίς τίς περισσότερες φορές καί νά τό ἐπιδιώξῃ, ἀποτελεῖ μιά ἔλιτ.

— Αὐτοί, πῶς ἀντιμετωπίζονται;

— Μέ δυσπιστία, ἐχθρική διάθεση καθαρά, μέ τό μεγάλο ἐπιχείρημα τῆς ἀντι-διανόησης, ξέρεις, πρίν ἀπό τό ὑγιές μέτρο. Πάντως, μέ καχυποψία κι' ἐχθρικά.

«ΤΑ ΑΠΩΤΕΡΑ ΣΧΕΔΙΑ»

— Ὁπωσδήποτε, ὁ χῶρος ἐκεῖνος πού τούς ὑπαγορεύει καθαρά νά πάρουν τό πτυχίο τους καί νά τακτοποιηθοῦν, τούς ἐμφανίζει αὐτά τά πράγματα κάπως ἀχρείαστα. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ὅμως, εἶμαι σίγουρη ὅτι ὁ φόδος παίζει πολύ πιό μεγάλο ρόλο. Ξέρω ὅτι ὑπάρχει σέ πολλά παιδιά ἡ διάθεση, ἀλλά δέν μποροῦν νά ξεπεράσουν αὐτό τό σημεῖο. Ὕστερα, εἶναι τέτοιες οἱ δικές μας σχολές, πού τά παιδιά πάνε κυρίως γιά διορισμό.

— Τό πτυχίο, πῶς τό δλέπουν;

— Σάν λύτρωση.

— Ἔχουν ξεκινήσει πραγματικά μέ στόχο νά διοριστοῦν κάπου, ἔτσι ξεκινᾶνε, ἤ μήπως τελικά ἐκεῖ καταλήγουν;

— Ἄ, ὄχι. Ὄχι. Ὁπωσδήποτε ὑπάρχουν παιδιά πού δέν σταματᾶνε στό πτυχίο. Μᾶλλον τό πτυχίο εἶναι τό μέσο γιά νά φτάσουν σ' ὁρισμένα πράγματα. Γιά τό μεγαλύτερο ἀριθμό, ἔχει γίνει αὐτοσκοπός τό πτυχίο. Πτυχίο ἴσον ἐξασφάλιση. Αὐτό πάντως δέν ἔχει ὁπωσδήποτε κακό χρῶμα. Εἶναι ἕνα σπουδαῖο, σοδαρό κεφάλαιο γι' αὐτούς, ἄμα τό πάρουν. Γι' αὐτό καί δέν παρατηροῦνται πολλές «σκανταλιές» ἐδῶ πέρα. Εἶναι μᾶλλον συνεπεῖς ἀπέναντι στά μαθήματα, στίς παρακολουθήσεις, στά πάντα. Ἀρκετοί φοιτητές παίρνουν ὑποτροφία, εἶναι καθήκοντα, σ' αὐτά τά πράγματα ἐπικρατεῖ μιά γραμμή γυμνασιακή. Εἶναι ἀδιανόητο γιά μερικούς φοιτητές νά χάσουν μιά, δυό ὧρες. Εἶναι πολύ δεμένοι μ' αὐτά τά πράγματα.

— Πές μου, πῶς δλέπεις τό Πανεπιστήμιο, πῶς ξεκίνησες καί πῶς δλέπεις τώρα τή θέση σου μέσα σ' αὐτό;

— Ἐμένα μ' ἄρεσε νά σπουδάσω φιλολογία, γιατί ὅλ' αὐτά τά πράγματα ἤσαν μέσα στήν ἀστίνα μου καί μ' ἐνδιαφέραν. Ὁ λόγος περισσότερο. Ὅταν ἔλεγα φιλολογία, ἐννοοῦσα τό λόγο μέ ὅλους τούς κύκλους του κλπ. Ἔ, σιγιούς, μαζευόμαστε δυό, τρεῖς, κάναμε κάτι προχειρότητες, ἀπαράδεκτα πράγματα. Καθαρά, δηλαδή, σ' ἕνα γυμνασιακό κλῖμα, πού δέν συγχωρεῖται ὅμως, γιατί εἴμαστε στό Πανεπιστήμιο. Παρατηρῶ καί τό ἄλλο. Οἱ καθηγητές προσπαθοῦν ἕνα μάθημα νά τό συνδέσουν ἀργανικά μέ τό πρός τό ἄλλο μέρος τῆς ἐπιστήμης. Ἔπειτα, τό ἴδιο τῆς τό ἐπίπεδο δέν τήν σπρώχνει νά τόν ἐγκαταλείψῃ. Εἶναι στή φύση της νά κάνῃ ὁρισμένους συμδιδασμούς. Καί συμδιδασμούς ὀδυνηρούς, ὄχι χειρονομίες. Κρατᾶει αὐτή τή στάση ἐπειδή, καί μόνη της νά ἦταν, αὐτή τή στάση θά κρατοῦσε, κάπως πῶς δλέπεις τώρα τή θέση σου μέσα σ' αὐτό;

— Δέν μένουν στό ἀρχικό τους σημεῖο. Πάντως πολλοί, ἕνας μεγάλος ἀριθμός, ἀναμασᾶ τίς ἀρχικές του θέσεις ἀπό ἄλλες πλευρές.

— Οἱ ἀλλαγές ποιές εἶναι;

— Μπορεῖ νά δεχτῇ μιά ἀλλαγή στή γραμμή τῶν σχέσεών του ὡς πρός τό ἄλλο φῦλο, μιά μικρή ἀλλαγή. Ἀλλά κι' αὐτό, αὐτή τήν ἀλλαγή, θά πρέπει κάπως νά τό μπαλώσῃ, κάπως νά τό φτιάξῃ.

— Ἀπό τί ἀκριδῶς;

— Ἀπό τή λόγια μεριά τῆς ὑπόθεσης. Μαθαίνω πράγματα πού, ἀπό μιά ἄποψη, μοῦ φαίνονται ἐντελῶς ἄχρηστα. Κύτταξε, φιλόλογος θά δγῶ κι' ὁπωσδήποτε θά κάνω εἰδικές μελέτες. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὅμως, λείπουν τά πιό ἄμεσα. Ἡ μορφωση πού παίρνω περιορίζεται, ξέρω γώ, στή σειρά τῶν ὑποκειμένων, τή στιγμή πού δλέπω ὅτι μοῦ λείπουν πολύ πιό ἄμεσα καί πιό σπουδαῖα πράγματα. Τελικά δέν ἱκανοποιήθηκα πού ἔδγαλα τέσσερα χρόνια. Τώρα δέδαια, ἐπειδή ἔχει προκύψει κι' ἕνας δεσμός καί μέ τούς καθηγητές καί τούς φοιτητές, δημιουργήθηκε ἕνα κλῖμα ζεστό καί μερικοί καθηγητές πῆραν ὁρισμένες πρωτοδουλίες, σχετικές δέδαια καί περιορισμένες, μοῦ ἔχει μείνει μιά ὡραία ἀνάμνηση ἀπό αὐτά, εὐχαριστήθηκα ἀπό μερικά μαθήματα. Γιά παράδειγμα, ὁ Καχριδής. Μοῦ ἔχει μείνει μιά καλή ἀνάμνηση ἀπό τό πρῶτο ἔτος πού μᾶς ἔκανε λατινική ποίηση. Πάντως, ἔτσι γενικά, ἔλειψε μιά εἰδική μελέτη ἐπάνω σέ κάτι πού θάχε σάν σκοπό νά μέ μάθῃ νά ἀσκοῦμαι περισσότερο καί λιγώτερο νά πάρω μερικές γνώσεις. Κάθεσαι, διδάζεις καί μαθαίνεις. Ἀλλά, ἕνας δρόμος, ξέρω γώ, δέν ἀνοίχτηκε, δέν ἔγινε μιά συγκεκριμένη κι' ἀποδοτική δουλειά. Ὅλ' αὐτά, τά μαθήματα, τά ἔτη, ἔχουν μιά ρευστότητα τρομερή. Φέτος εἰδικά, ἔφτασα στό σημεῖο νά δουλέψω πολύ γιατί εἶχα ὅλα τά μαθήματα τώρα, τόν Ὀκτώδρη. Ἔλεγα, λοιπόν, ὅτι λογικά πρέπει νά μείνω στόν ἴδιο χρόνο. Πάω στό Πανεπιστήμιο, μπλέκομαι μέσα σ' αὐτό τόν κυκεῶνα, ἔδλεπα ὁ ἕνας κύτταζε λίγο ἀπό δῶ, διάδαζε λίγο, ἔφτιαχνε κάτι σκονάκια, περνοῦσε. Ἕνα ἐκδιασμένο κλῖμα, καθαρά. Τελικά, δρέθηκα νά ἔχω περάσει χρονιά. Καλά, ἐν τάξει, διάδασα, ἔτυχε νά ξέρω ὁρισμένα πράγματα, πέρασα. Ἀλλά τελικά, δέν μπορῶ νά πῶ ὅτι εὐχαριστήθηκα. Καί δέν ἀντέγραψα, οὔτε καί μοῦ εἶπε καί κανένας. Διάδαζα πέντε πράγματα, μέναμε τρίω στό μυαλό μου καί πήγαινα κι' ἔδινα, τά στρίμωξα. Δηλαδή, ἐντελῶς ἀπό σύμπτωση περνάει κανείς. Κι' αὐτό μέ κάνει νά πιστεύω ὅτι δέν μπορεῖ νά εἶναι κριτήριο πιά οἱ ἐξετάσεις, οὔτε κι' αὐτές οἱ ἐξετάσεις γιά τά ἔπη.

ΕΡΕΥΝΑ

— Τί θά ἤθελες νά γίνεται;

— Ξέρω γώ, θά μποροῦσε νά γίνεται κάπως ἀλλιῶς, μιά ἄλλη συνεννόηση μέ τόν καθηγητή ὅλο τό χρόνο, νά παίρνουμε ἕνα θέμα καί νά τό φτιάχνουμε. Αὐτή ἡ προχειροότητα, μ' ἔχει πλημμυρίσει ἐδῶ μέσα.

— Ἔρευνες δέν γίνονται;

— Γίνονται μερικές μελέτες. Στήν Ἀρχαιολογία πέρσι κάναμε μιά ἔρευνα. Ἀπελπιστική κατάσταση. Παίρναμε ἀπό τούς περσινούς, μαζευόμαστε δυό, τρεῖς, κάναμε κάτι προχειρότητες, ἀπαράδεκτα πράγματα. Καθαρά, δηλαδή, σ' ἕνα γυμνασιακό κλῖμα, πού δέν συγχωρεῖται ὅμως, γιατί εἴμαστε στό Πανεπιστήμιο. Παρατηρῶ καί τό ἄλλο. Οἱ καθηγητές προσπαθοῦν ἕνα μάθημα νά τό συνδέσουν ἀργανικά μέ τό πό μιά ἄλλη λειτουργία, ἀπό τήν καθημερινή θέση τῶν προδλημάτων. Νά τίθενται καθημερινά τά προδλήματα μέ ὁποιοδήποτε τρόπο. Μέ μιά διάλεξη, μέ τήν κουδέντα, μέ μιά λέσχη...

— Αὐτό, ποιός πρέπει νά τό ἀναλάδῃ;

— Ἐμεῖς, οἱ φοιτητές πρέπει νά δημιουργήσουμε τό ἐρέθισμα, νά τά ζητήσουμε αὐτά τά πράγματα κι' ὡς ἕνα σημεῖο μποροῦμε κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νά προσφέρουμε. Ἀπό κεῖ καί πέρα, θά μποροῦσε νά γίνῃ ἕνας συνδυασμός καθηγητῶν μέ παράγοντες τῶν Ἰωαννίνων. Οἱ καθηγητές, παρατηρῶ, δέν ἔχουν πάρει μιά πρωτοδουλία γιά κάτι τέτοιο, γιά μιά διάλεξη, γωρίς μεγαλύτερη ἐπιστημότητα στήν προσπάθειά τους. Τόσα χρόνια πού εἶμαι ἐδῶ, δέν ἔχει γίνει κάτι τέτοιο περισσότερες ἀπό τέσσερις φορές. Λιγώτερες εἶναι. Προχθές, εἶχε ἔρθει ἕνας Ἰταλός φιλόλογος καί μίλησε γιά ἕνα χορεῖο τῆς Ἑλένης τοῦ Εὐριπίδη. Αὐτή, λέει, ἤταν ἡ πρώτη ἀπό μιά σειρά διαλέξεων πού θά δοθοῦν. Ἡ διάλεξη δόθηκε σέ μιά αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου, φοιτητές, καθηγητές καί ὁ ὁμιλητής. Ὡραία ἤταν, ἀλλά ἤταν ἕνα πολύ εἰδικό θέμα πού ἐνδιέφερε μόνο τούς φιλόλογους. Λίγοι κατάλαδαν τί ἐννοοῦσε ἀκόμη κι' ἀπό τούς φιλόλογους. Μίλησε, τέλειωσε καί φύγαμε.

— Συζήτηση δέν ἔγινε;

— Δέν εἶχε κάν προκύψει ὑποψία ὅτι θά ἀκολουθήσῃ συζήτηση. Ἀλλά καί τό θέμα ἤταν πολύ εἰδικό καί ἐνδιέφερε ἴσως ἐλάχιστους, δέν ὑπῆρχε περιθώριο γιά συζήτηση. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχει σημασία, εἶναι ὅτι ἤταν πολλοί φοιτητές. Βλέπεις, μιά διάλεξη νά γίνῃ, μαζεύονται.

— Μέ πρωτοδουλία δική σας, δέν θά μποροῦσαν νά γίνωνται ὁμιλίες, διαλέξεις; Νά καλέσετε ἐσεῖς πλέον τούς καθηγητές σέ αὐτές.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ

— Θά μποροῦσε νά γίνῃ, τό σκέφτομαι καί τό ἔχω κουδεντιάσει. Ἀλλά τό θέμα εἶναι, ὅτι ὑπάρχει ρητή ἐντολή νά ἐνεργοῦμε πάντα μέσω τοῦ συλλόγου. Δέν Γέρω γι' αὐτό τό θέμα, ἄν τό προτείνουν μερικοί φοιτητές, ἄν θά γίνῃ δεκτό. Πάντως, δέν θά ἀντιπροσωπεύῃ ὅλους τούς φοιτητές.

— Ὁ σύλλογος, δέν τό ἔχει ἐπιδιώξει;

— Κύττα νά δῆς, ὁ σύλλογος ἀποτελεῖται ἀπό παιδιά ἀδιάφορα δασικά, πάνω σ' αὐτά τά θέματα

— Τί τόν ἐνδιαφέρει τόν σύλλογο;

— Θά μποροῦσε νά γίνῃ, τό σκέφτομαι καί τό ἔχω κουδεντιάσει. Ἀλλά τό θέμα εἶναι, ὅτι ὑπάρχει ρητή ἐντολή νά ἐνεργοῦμε πάντα μέσω τοῦ συλλόγου. Δέν Γέρω γι' αὐτό τό θέμα, ἄν τό προτείνουν μερικοί φοιτητές, ἄν θά γίνῃ δεκτό. Πάντως, δέν θά ἀντιπροσωπεύῃ ὅλους τούς φοιτητές.

— Ὁ σύλλογος, δέν τό ἔχει ἐπιδιώξει;

— Κύττα νά δῆς, ὁ σύλλογος ἀποτελεῖται ἀπό παιδιά ἀδιάφορα δασικά, πάνω σ' αὐτά τά θέματα

— Τί τόν ἐνδιαφέρει τόν σύλλογο;

— Ἐμεῖς, λοιπόν, δέν προσέχουμε. Τί λέει, τώρα αὐτός; Ὁ Παπαθωμόπουλος, γιά παράδειγμα. Κάνει τώρα Οἰδίποδα Τύραννο καί Θουκυδίδη καί μιλᾶει γιά ὅλα αὐτά, γιά τήν Πολιτεία, σέ χῶρο του καί μέ μᾶς τούς ἴδιους. Ἐμεῖς, λοιπόν, δέν προσέχουμε. Τί λέει, τώρα αὐτός; Ὁ Παπαθωμόπουλος, γιά παράδειγμα. Κάνει τώρα Οἰδίποδα Τύραννο καί Θουκυδίδη καί μιλᾶει γιά ὅλα αὐτά, γιά τήν Πολιτεία, σέ τί σημεῖο ἔφτασε ἡ Ἀθήνα κλπ. Δέν τόν πρόσεχαν, τί κάθεται καί μᾶς λέει; Δέν καταλαδαίνω τή στιγμή πού πασχίζει ὁ καθηγητής νά πῇ δυό πράγματα, δέν γίνεται ἀντιληπτή ἡ προσπάθειά του μέσα στήν αἴθουσα.

— Δηλαδή, ἐδῶ ἐντοπίζουμε δυό πράγματα: Ἀπό τή μιά τό Πανεπιστήμιο δέν δοηθᾶει τούς φοιτητές γ' ἀνοίξουν ἕνα δρόμο καί ἀπό τήν ἄλλη, οἱ ἴδιοι οἱ φοιτητές δέν τό θέλουν.

— Ἔτσι εἶναι, σίγουρα.

— Γιατί, ὅ